

Ks. Rafał Leśniczak
Wyższe Seminarium Duchowne w Łodzi

Media i Franciszek - refleksja po dwóch latach pontyfikatu

|| Dwa lata pontyfikatu Franciszka

W dniu 13 marca 2013 roku na urząd biskupa Rzymu został wybrany kardynał Jorge Maria Bergoglio¹. Papież ten od pierwszych chwil swojego pontyfikatu, jak zauważają media, zaskakuje skromnością w drobnych gestach². Wybiera imię Franciszek, na cześć Biedaczyny z Asyżu, aby podkreślić chrześcijańską prostotę i ewangeliczne świadectwo, któremu pragnie służyć³. Ukazuje się w loggi papieskiej w zwykłej białej sutannie, bez pelerynki obszytej futrem. Nosi czarne znoszone buty zamiast tradycyjnych czerwonych⁴. Krzyż pectoralny nie jest złoty, ale z metalu. W serwisach informacyjnych nie zostało pominięte, że nazajutrz po konklawe papież Bergoglio udał się do bazyliki Matki Bożej Większej (Santa Maria Maggiore), by zawierzyć swój pontyfikat Matce Bożej, oraz że osobiście uregulował rachunek za swój rzymski pobyt w Domus Sacerdotalis Paulus VI⁵.

Dziennikarskie analizy dwóch lat pontyfikatu papieża Franciszka przywołują różne wydarzenia, które wpisują się w posługę biskupa Rzymu, a zarazem ukazują jego ogromną wrażliwość na drugiego

¹ Por. M. Escobar, *Francis. Man of prayer*, Nashville 2013, s. 112.

² Por. *Prostota i skromność papieża*, „Rzeczpospolita” 2013, 13.03, <http://www.rp.pl/artukul/989774.html> [dostęp: 8.05.2015].

³ Por. *Papież przyjął imię na cześć świętego z XIII w. „Prostota i ewangeliczne świadectwo”*, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiatego,2/papiez-przyjal-imie-na-czesc-swietego-z-xiii-w-prostota-i-ewangeliczne-swiaectwo,311795.html> [dostęp: 8.05.2015].

⁴ Por. M. Rodak, *Tak zapamiętamy pierwszy rok pontyfikatu papieża Franciszka!*, <http://www.rmfm24.pl/ciekawostki/news-tak-zapamietamy-pierwszy-rok-pontyfikatu-papieza-franciszka,nId,1357039> [dostęp: 8.05.2015].

⁵ Por. J. Horowitz, *Pope Francis hints at impatience for scandal*, http://www.washingtonpost.com/world/pope-francis-visits-ancient-basilica-in-rome/2013/03/14/f4e6446c-8c85-11e2-9f54-f3dd70acad2_story.html [dostęp: 8.05.2015].

człowieka, jak np. decyzja, aby swoją pierwszą podróż apostolską odbyć na Lampedusę⁶; pobłogosławienie i przytulenie człowieka ze zdeformowaną twarzą w czasie jednej z audiencji środowych⁷; decyzja, by pochować na watykańskim cmentarzu bezdomnego Belga, który żył w okolicach Bazyliki Świętego Piotra⁸; rozdanie rzymskim bezdomnym kilkudziesięciu zestawów zawierających koce czy też przekazanie im kilkuset parasoli⁹; zaproszenie bezdomnych na wspólny posiłek urodzinowy do Domu Świętej Marty¹⁰.

Z punktu widzenia językowego podkreślanie konkretnych faktów związanych z apostolstwem Franciszka przynależy do funkcji sygmatycznej komunikatu medialnego. W relacji znak–desygnat wskazywane są elementy rzeczywistości pozajęzykowej, które są desygnatami zdania¹¹. Aby przekonać opinię publiczną do Franciszka, należy po prostu pokazać, co czyni dla Kościoła jako papież, a to media skutecznie czynią, o czym świadczą przytoczone przeze mnie wyżej przykłady. Mamy tu więc do czynienia z aktami językowymi, które w płaszczyźnie desygnatywnej jednocześnie spełniają funkcje perswazyjne.

Papież jako głowa Kościoła katolickiego wypełnia trzy podstawowe zadania: nauczania, uświęcania i rządzenia, tradycyjnie nazywane *triplex munus*¹².

⁶ Por. A. Bianchi, *Pope Francis commemorates migrant dead at Lampedusa*, <http://www.reuters.com/article/2013/07/08/us-pope-lampedusa-idUSBRE9660KH20130708> [dostęp: 8.05.2015].

⁷ Por. *Papież pocałował i pobłogosławił mężczyznę ze zniekształconą twarzą*, „Gazeta Wyborcza” 2013, 711, http://wyborcza.pl/1,76842,14908965,Papiez_pocalowal_i_poblogoslawil_mezczyzne_ze_znieksztalcona.html [dostęp: 8.05.2015].

⁸ Por. M. Piscopo, *Papa Francesco: „Il clochard non ha una tomba: diamogli una degna sepoltura in Vaticano”*, „L’Huffington Post” 2015, 25.02, http://www.huffingtonpost.it/2015/02/25/papa-clochard-non-ha-tomba-seppelliamolo-vaticano_n_6749754.html [dostęp: 8.05.2015].

⁹ Por. *Bezdomni goście papieża Franciszka okupują Watykan*, <http://wiadomosci.onet.pl/religia/bezdomni-goscie-papieza-franciszka-okupuja-watykan/3c68p> [dostęp: 8.05.2015].

¹⁰ Por. *A colazione con i senzatetto e un cagnolino: così Papa Francesco festeggia il compleanno*, „Today” 2013, 17.12, <http://www.today.it/cronaca/compleanno-papa-francesco.html> [dostęp: 8.05.2015].

¹¹ Por. J. Florczak, *Środki perswazji i argumentacji w płaszczyźnie inferencji językowych na przykładzie spotów informacyjnych o Unii Europejskiej*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego” 2002, z. 58, Kraków 2002, s. 37–38, http://www.mimuw.edu.pl/polszczyzna/PTJ/b/b58_037-063.pdf [dostęp: 8.05.2015].

¹² Por. Jan Paweł II, *Posynodalna adhortacja apostolska „Pastores gregis”*, p. 9.

III Obraz instytucjonalny i medialny posługi Franciszka

Instytucjonalny obraz pontyfikatu

Komunikacja instytucjonalna jest „rodzajem komunikacji realizowanej w sposób zorganizowany przez instytucję i przez swoich przedstawicieli, i skierowana jest do osób i do grup społecznych, w których prowadzi swoją aktywność. Jako zadanie ma ona ustanawianie relacji o wysokiej jakości pomiędzy instytucją a odbiorcą, z którym pozostaje w relacji, zyskując uznanie społeczne i stosowny wizerunek publiczny właściwy dla jej celów i działań”¹³. Ze swej natury komunikacja instytucjonalna będzie odzwierciedlać tożsamość instytucji oraz koordynować wysyłane przez nią komunikaty zarówno te natury formalnej, jak i nieformalnej. Instytucja będzie reprezentowana w mass mediach poprzez stosowny urząd, natomiast osoba wypełniająca zadanie związane z urzędem będzie przedstawiała opinii publicznej nie swoje prywatne poglądy, ale instytucji jako takiej¹⁴.

Odnosząc definicję komunikacji instytucjonalnej do postrzegania pontyfikatu Franciszka, należy zatem zauważyć, że nadawcą informacji „z urzędu – *ex officio*” będzie w pierwszym rzędzie Biuro Prasowe Stolicy Apostolskiej na czele z jej dyrektorem, ks. Federikiem Lombardim.

Medialny obraz pontyfikatu

Wielu dziennikarzy śledzi z uwagą i obserwuje z bliska życie papieża i Stolicy Apostolskiej. Są to tzw. watykaniści, którzy nie tylko przekazują informacje „z życia Watykanu”, ale także proponują swoim odbiorcom, czytelnikom, widzom, internautom stosowną interpretację. Podjęta analiza dokonywana jest na podstawie wybranych internetowych wydań dzienników włoskich: „La Stampa”, „Il Giornale”, „Il Fatto Quotidiano”, „Corriere della Sera”, „La Repubblica” (<http://www.lastampa.it>, <http://www.ilgiornale.it>, <http://www.ilfattoquotidiano.it>, <http://www.corriere.it>, <http://www.repubblica.it>). Portale te w badaniach amerykańskiej spółki Alexa Internet należą do najczęściej odwiedzanych włoskojęzycznych portali informacyjnych i opiniotwórczych¹⁵.

¹³ J.M. La Porte, *Comunicazione istituzionale*, [in:] *La comunicazione: il dizionario di scienza e tecnica*, ed. A. Zanacchi, F. Lever, P.C. Rivoltella, Roma 2002, p. 292–294.

¹⁴ Por. J.M. La Porte, *La comunicazione istituzionale della Chiesa in tempi di tempesta mediatica*, http://www.pccs.va/index.php/it/news2/contributi/item/download/11_4f105b8fd52a71dbcoce5ef80d015f6e [dostęp: 8.05.2015].

¹⁵ Por. *Top sites in Italy*, <http://www.alexa.com/topsites/countries/0/IT> [dostęp: 8.05.2015].

||| Trzy główne przestrzenie zadań biskupa Rzymu

Zadanie nauczycielskie

Przedmiot analizy będą stanowiły medialne echa papieskich dokumentów *Lumen fidei* oraz *Evangelii gaudium*, nauczania w Domu Świętej Marty, synodu o rodzinie i sposobu, w jaki media postrzegają styl papieskiego życia.

1. *Lumen fidei* – *Evangelii gaudium*

Encyklika *Lumen fidei* i adhortacja *Evangelii gaudium* stanowią wysokiej rangi dokumenty papieskie. Encyklika *Światło wiary* została zaprezentowana po raz pierwszy opinii publicznej 5 lipca 2013 roku, adhortacja *Radość Ewangelii* zaś 26 listopada 2013 roku.

Analizowane portale dostrzegają istotny kontekst powstania dwóch dokumentów. *Lumen fidei* jest dokumentem wspólnym papieży Benedykta i Franciszka, kończącym tryptyk zapoczątkowany przez papieża Ratzingera (encyklika *Deus caritas est* o miłości chrześcijańskiej oraz encyklika *Spe salvi* o nadziei chrześcijańskiej). Okazją zaś do napisania *Evangelii gaudium* był kończący się Rok Wiary.

Echa prasowe *Lumen fidei*

„La Stampa” (5.07.2013): Luca Rolandi, *La Luce della Fede che illumina le genti* (Światło wiary, które oświeci narody)¹⁶ – dziennikarz podkreśla głębię treści encykliki, silny wpływ myśli Josepha Ratzingera na ostateczny jej kształt oraz ducha nadziei i miłosierdzia, dostrzegalne u papieża Bergoglio. Portal cytuje obszernie fragmenty dokumentu papieskiego.

W podobnym tonie o treści encykliki wyraża się „Il Fatto Quotidiano” (5.07.2013): Francesco Antonio Grana, *Papa Francesco, enciclica a quattro mani sulla fede di Bergoglio e Ratzinger* (Papież Franciszek, encyklika [pisana] na cztery ręce o wierze Bergoglio i Ratzingera)¹⁷.

¹⁶ L. Rolandi, *La Luce della Fede che illumina le genti*, „La Stampa” 2013, 5.07, <http://vaticaninsider.lastampa.it/documenti/dettaglio-articolo/articolo/lumen-fidei-enciclica-pa-pa-francesco-ratzinger-26228/> [dostęp: 8.05.2015].

¹⁷ F.A. Grana, *Papa Francesco, enciclica a quattro mani sulla fede di Bergoglio e Ratzinger*, „Il Fatto Quotidiano” 2013, 1.07, <http://www.ilfattoquotidiano.it/2013/07/01/enciclica-a-quattro-mani-sulla-fede-di-bergoglio-e-ratzinger/643220/> [dostęp: 8.05.2015].

„La Stampa” (6.07.2013): Giacomo Galeazzi, *Amore e fede, una enciclica per due* (Miłość i wiara, encyklika na dwóch)¹⁸ – artykuł omawia podstawową myśl dokumentu: „świat jest w kryzysie, ponieważ brakuje światła wiary”.

„La Stampa” (11.09.2013): Andrea Tornielli, *Il Papa dialoga con Scalfari sulla fede* (Papież podejmuje dialog ze Scalfarim na temat wiary)¹⁹ – watykanista włoskiego dziennika podkreśla odwagę i szerokie horyzonty papieża, który odpowiada założycielowi dziennika „La Repubblica” na dwa listy związane z encykliką *Lumen fidei*.

„La Repubblica” (5.07.2013): Andrea Gualtieri, *Lumen Fidei, enciclica a quattro mani. „La luce della Fede illumina la vita”* (*Lumen Fidei*, encyklika na cztery ręce. „Światło wiary rozjaśnia życie”)²⁰ – dziennikarz zwięźle streszcza treść pierwszej papieskiej encykliki, wskazuje ważne punkty dokumentu, w których papież Franciszek odnosi się do zagadnień małżeństwa, rodziny i świata.

Echa prasowe *Evangelii gaudium*

„La Stampa” (18.11.2013)²¹: Luca Rolandi, *L’Esortazione „Evangelii gaudium” chiude l’Anno della Fede* (Adhortacja *Evangelii gaudium* zamyka Rok Wiary) – dziennikarz streszcza konferencję prasową, podczas której został zaprezentowany program celebracji liturgicznych z udziałem Franciszka w ostatnim tygodniu Roku Wiary oraz podaje zapowiedź wydania specjalnego dokumentu na tę okoliczność.

„La Stampa” (26.11.2013)²²: Redazione, *Nella chiesa serve conversione missionaria* (W Kościele potrzebne jest nawrócenie misyjne) – dziennik relacjonuje konferencję prasową, podczas której biskup Fisichella, arcybiskup Baldisseri oraz ksiądz Lombardi prezentują najważniejsze myśli adhortacji apostolskiej *Evangelii gaudium*.

¹⁸ G. Galeazzi, *Amore e fede, una enciclica per due*, „La Stampa” 2013, 6.07, <http://vaticaninsider.lastampa.it/vaticano/dettaglio-articolo/articolo/lumen-fidei-enciclica-bergoglio-ratzinger-26256/> [dostęp: 8.05.2015].

¹⁹ A. Tornielli, *Il Papa dialoga con Scalfari sulla fede*, „La Stampa” 2015, 11.09, <http://vaticaninsider.lastampa.it/inchieste-ed-interviste/dettaglio-articolo/articolo/papa-el-papa-pope-scalfari-27761/> [dostęp: 8.05.2015].

²⁰ A. Gualtieri, *Lumen Fidei, enciclica a quattro mani. „La luce della Fede illumina la vita”*, „La Repubblica” 2013, 5.07, http://www.repubblica.it/esteri/2013/07/05/news/enciclica_papa_francesco-62439053/ [dostęp: 8.05.2015].

²¹ L. Rolandi, *L’Esortazione „Evangelii gaudium” chiude l’Anno della Fede*, „La Stampa” 2013, 18.11, <http://vaticaninsider.lastampa.it/vaticano/dettaglio-articolo/articolo/anno-della-fede-fisichella-29848/> [dostęp: 8.05.2015].

²² *Nella chiesa serve conversione missionaria*, „La Stampa” 2013, 26.11, <http://vaticaninsider.lastampa.it/vaticano/dettaglio-articolo/articolo/30156> [dostęp: 8.05.2015].

„Il Fatto Quotidiano” (26.11.2013)²³: Francesco Antonio Grana, *Papa Francesco, l'esortazione apostolica: „Chiesa recuperi freschezza del Vangelo”* (Papież Franciszek, adhortacja apostolska: „Kościół niech odzyska świeżość Ewangelii”) – dziennikarz przedstawia wizję Kościoła papieża Franciszka, który szuka nowych dróg głoszenia Ewangelii, ale który jednocześnie krytykuje skleryzację Kościoła, niesprawiedliwy system społeczny, nowe formy niewolnictwa. Jest to dość obszerne streszczenie istoty dokumentu papieskiego.

2. Nauczanie w Domu Świętej Marty – papieskie pielgrzymki

Papieskie homilie z okazji wielkich pielgrzymek, jak np. na Filipiny, czy też homilie głoszone w Domu Świętej Marty podczas porannych liturgii, nie są pomijane przez żaden z analizowanych dzienników w wersji elektronicznej i są chętnie przywoływane w mediach, zwłaszcza gdy Ojciec Święty dotyka spraw trudnych, dyskusyjnych, dla wielu może delikatnych. Podobnie jak w relacjach prasowych na temat *Lumen fidei* oraz *Evangelii gaudium* tytuły uwidaczniają aspekty semantyczne i pragmatyczne. Nie tylko *explicite* przekazują, co Franciszek powiedział, ale także to, co chciał dać do zrozumienia swoim adresatom. Narzucony zostaje więc poniekąd pewien *modus cogitandi*, który prowadzi, zgodnie z zamierzeniem autora tekstu, do określonego sposobu patrzenia na nauczanie Franciszka i do przyjęcia określonej postawy, czyli do *modus operandi*²⁴.

Oto niektóre tytuły prasowe nacechowane ładunkiem perswazyjnym:

„La Stampa” (21.01.2015): Giacomo Galeazzi, *La paternità responsabile? Francesco come Wojtyła e il Vaticano II* (Odpowiedzialne ojcostwo? Franciszek jak Wojtyła i Sobór Watykański II)²⁵.

„Il Giornale” (19.02.2015): Chiara Sarra, *Papa Francesco: „Presto affronterò il problema dei preti sposati”* (Papież Franciszek: „Wkrótce zajmę się problemem żonatych księży”)²⁶.

„Il Fatto Quotidiano” (21.11.2014): Francesco Antonio Grana, *Papa Francesco: „Listino dei prezzi per battesimi e benedizioni è uno scandalo”* (Papież Franciszek: „Cennik za chrzty i błogosławieństwa to skandal”)²⁷.

²³ F.A. Grana, *Papa Francesco, l'esortazione apostolica: „Chiesa recuperi freschezza del Vangelo”*, „Il Fatto Quotidiano” 2013, 26.11, <http://www.ilfattoquotidiano.it/2013/11/26/papa-francesco-lesortazione-apostolica-no-a-chiesa-mondana-piu-spazio-alle-donne/791039/> [dostęp: 8.05.2015].

²⁴ Por. J. Florczak, dz. cyt., s. 40.

²⁵ <http://vaticaninsider.lastampa.it/inchieste-ed-interviste/dettaglio-articolo/articolo/francesco-filippine-38664/> [dostęp: 8.05.2015].

²⁶ <http://www.ilgiornale.it/news/cronache/papa-francesco-presto-affronter-problema-dei-preti-sposati-1096244.html> [dostęp: 8.05.2015].

²⁷ <http://www.ilfattoquotidiano.it/2014/11/21/papa-francesco-listino-dei-prezzi-per-battesimi-benedizioni-scandalo/1225963/> [dostęp: 8.05.2015].

„La Repubblica” (21.11.2014): *Papa Francesco: „Parrocchie eliminino le liste dei prezzi dei sacramenti”* (Papież Franciszek: „Parafie niech wyeliminują cenniki za sakramenty”)²⁸.

„Corriere della Sera” (21.11.2014): Gian Guido Vecchi e Redazione Online, *Francesco: „Basta chiedere soldi per battesimi, benedizioni e messe”* (Franciszek: „Wystarczy proszenia o pieniądze na chrzty, błogosławieństwa i na msze”)²⁹.

Poddane analizie portale internetowe nie pomijają także nauczania Franciszka w ramach audyencji środowych czy niedzielnych spotkań z wiernymi na modlitwie *Anioł Pański*.

3. Synod o rodzinie

W dniach 5–19 października 2014 roku obradował w Rzymie III Nadzwyczajny Synod Biskupów, który wypracował *Orędzie* oraz *Relatio Synodi*³⁰. Tematem obrad ojców synodalnych była rodzina.

Jakie najważniejsze treści zostały zawarte w *Orędziu* oraz w *Relatio Synodi*, którego każdy punkt uzyskał poparcie przynajmniej 2/3 głosów? Jakie zagadnienia związane ze współczesną rodziną podjęli ojcowie synodálni? W *Orędziu* wiele miejsca zostało poświęcone kondycji rodziny dziś. Dokument podkreśla, że ojcowie synodálni usłyszeli głos bardzo wielu doświadczeń rodzinnych oraz wskazują przyczyny kryzysów małżeńskich (m.in. osłabienie wiary i wartości, indywidualizm,ubożenie relacji). *Orędzie* porusza ponadto sprawę trudności gospodarczych wywołanych przez wypaczone systemy, przez „bałwochwalstwo pieniądza i dyktaturę ekonomii bez ludzkiej twarzy i bez naprawdę ludzkiego celu” (*Evangelii gaudium*, 55), które upokarza godność osoby. W dokumencie mowa jest również o problemie bezrobocia dotyczącym rodziny oraz młodych, jak i o uchodźcach, konsekwencjach biedy materialnej. Nie zostały też pominięte zagadnienia więzi sakramentalnej małżonków i znaczenia miłości małżeńskiej³¹.

Rzecznik Stolicy Apostolskiej, ks. Federico Lombardi, w wywiadzie dla Radia Watykańskiego z 22 października 2014 roku przekazuje spojrzenie

²⁸ http://www.repubblica.it/esteri/2014/11/21/news/papa_francesco_parrocchie-101083749/ [dostęp: 8.05.2015].

²⁹ http://www.corriere.it/cronache/14_novembre_21/francesco-basta-chiedere-soldi-battesimi-benedizioni-messe-208f7c92-716c-11e4-b9c7-dbbe3ea603eb.shtml [dostęp: 8.05.2015].

³⁰ Por. *Relacja i orędzie III Nadzwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów*, http://episkopat.pl/informacje_kep/6228.1,Relacja_i_oredzie_III_Nadzwyczajnego_Zgromadzenia_Ogolnego_Synodu_Biskupow.html [dostęp: 8.05.2015].

³¹ Por. *Orędzie synodu o rodzinie*, http://episkopat.pl/dokumenty/6231.1,Or_dzie_Synodu_o_rodzinie.html [dostęp: 8.05.2015].

papieża Franciszka na obrady synodalne³². Jest to komunikat instytucjonalny, poprzez który wyraża się Ojciec Święty. Ksiądz Lombardi wskazuje opinii publicznej pewne aspekty, które nie powinny zostać pominięte w dyskusji o synodzie:

1. Synod podejmuje tematy bardzo trudne, wywołujące emocje, tematy związane z życiem, z doświadczeniem wspólnoty Kościoła w całej swojej szerokości.

2. Papież zaangażował w sprawę synodu wspólnotę całego Kościoła na wszystkich jej poziomach.

3. Papież przyjął zasadę, by swoje słowo na synodzie wyrazić na początku i na końcu, dając w ten sposób wolność słowa wszystkim ojcom synodalnym. Bergoglio prosił o szczerość w wyrażaniu myśli, będąc jednak pewnym, że Duch Święty poprowadzi synod.

4. Niektóre tematy poddane dyskusji na synodzie zostały bardzo mocno wyeksponowane przez mass media, a niektóre przemilczane przez dziennikarzy.

5. Na synod należy spojrzeć z perspektywy Bożej, z perspektywy Ewangelii, dobra Kościoła, a nie tylko z ludzkiej perspektywy.

Czy portale uwzględnione w analizie w podobny sposób patrzyły na obrady synodu?

Obiektywizm przekazu dostrzegalny jest w internetowym wydaniu dziennika „La Stampa”. Iacopo Scaramuzzi wskazuje szeroki wachlarz tematów dotyczących rodziny, które podjął synod biskupów na swoich obradach, wśród nich wymienia m.in.: potrzebę zaprezentowania pozytywnego modelu rodziny chrześcijańskiej, otwartą dyskusję dotyczącą przyjmowania Komunii świętej przez osoby żyjące w związkach niesakramentalnych, miłosierne oblicze Kościoła. Przytacza również stwierdzenie większości uczestników synodu, że pary homoseksualnej nie można porównywać z małżeństwem i tym samym nie do przyjęcia jest dyskusja o ich prawach do posiadania dzieci³³. Styl przekazu dziennika „La Stampa” jest stylem typowo informacyjnym, rzeczowym, wskazującym i definiującym problem, dalekim od patosu czy posługiwania się

³² Por. *Sinodo. P. Lombardi: Francesco sempre sereno, suo merito trasparenza e libertà*, http://it.radiovaticana.va/news/2014/10/22/sinodo_p_lombardi_francesco_sempre_sereno_grande_traspar/1109163 [dostęp: 8.05.2015].

³³ Por. I. Scaramuzzi, *Circoli del sinodo: la relazione finale ricordi il modello famiglia*, „La Stampa” 2014, 16.10, <http://vaticaninsider.lastampa.it/vaticano/dettaglio-articolo/articolo/sinodo-famiglia-36974/> [dostęp: 8.05.2015]; tenże, *Sinodo, dibattito sulla „relatio”: è solo un documento preparatorio*, „La Stampa” 2014, 14.10, <http://vaticaninsider.lastampa.it/vaticano/dettaglio-articolo/articolo/sinodo-famiglia-36934/> [dostęp: 8.05.2015].

środkami perswazyjnymi. Dziennik ten przywołuje także oficjalny głos Watykanu w osobie jej rzecznika ks. Lombardiego. Gazeta daje swoim czytelnikom „szeroką” wizję spojrzenia na synod, ponieważ oprócz relacji z auli synodalnej odniosła się także do wcześniejszego nauczania Kościoła na temat rodziny (synod o rodzinie z 1985 roku i *Familiaris consortio* Jana Pawła II)³⁴ czy zaoferowała przestrzeń słowa dla dyrektora *Civiltà Cattolica*, ks. Antoniego Spadara³⁵.

Badając zawartość prasową internetowej wersji pozostałych włoskich dzienników, można dostrzec tytuły prasowe o wysokim ładunku perswazji, np.:

- *Apertura su gay e divorziati: tempesta nel Sinodo* (Otwarcie na gejów i rozwodników: burza na Synodzie)³⁶;
- *Unioni gay, il Sinodo apre: Accogliere gli omosessuali* (Związki gejów, Synod otwiera [dyskusję]: Przyjąć homoseksualistów)³⁷;
- *Sinodo, il Papa tira dritto* (Synod, Papież idzie do przodu)³⁸;
- *Nel voto finale al Sinodo frenata sull'apertura ai gay* (W głosowaniu końcowym Synodu hamulec na otwarcie się dla gejów)³⁹;
- *Sinodo straordinario sulla famiglia, Papa Francesco: „No a cupidigia dei cattivi pastori”* (Nadzwyczajny synod o rodzinie, Papież Franciszek: „Nie dla chciwości złych pasterzy”)⁴⁰;

³⁴ Por. A. Tornielli, *Sinodo sulla famiglia con „relatio” finale, come nel 1985*, „La Stampa” 2014, 3.10, <http://vaticaninsider.lastampa.it/vaticano/dettaglio-articolo/articolo/sinodo-famiglia-36722/> [dostęp: 8.05.2015]; M. Lehnert, *Gqdecki: „Se non avessi parlato io, il Sinodo sarebbe andato peggio”*, „La Stampa” 2014, 20.10, <http://vaticaninsider.lastampa.it/vaticano/dettaglio-articolo/articolo/sinodo-famiglia-37039/> [dostęp: 8.05.2015].

³⁵ Por. A. Tornielli, *Il sinodo visto da Civiltà Cattolica*, „La Stampa” 2014, 30.10, <http://vaticaninsider.lastampa.it/vaticano/dettaglio-articolo/articolo/sinodo-famiglia-37218/> [dostęp: 8.05.2015].

³⁶ F. Spinetti, *Apertura su gay e divorziati: tempesta nel Sinodo*, „Il Giornale” 2014, 15.10, <http://www.ilgiornale.it/news/cronache/aria-tempesta-nel-sinodo-lapertura-su-gay-e-divorziati-1059728.html> [dostęp: 8.05.2015].

³⁷ S. Rame, *Unioni gay, il Sinodo apre: Accogliere gli omosessuali*, „Il Giornale” 2014, 13.10, <http://www.ilgiornale.it/news/cronache/unioni-gay-sinodo-apre-accogliere-omosessuali-1059230.html> [dostęp: 8.05.2015].

³⁸ G. Masini, *Sinodo, il Papa tira dritto*, „Il Giornale” 2014, 14.12, <http://www.ilgiornale.it/news/cronache/sinodo-papa-tira-dritto-107546.html> [dostęp: 8.05.2015].

³⁹ S. Cottone, *Nel voto finale al Sinodo frenata sull'apertura ai gay*, „Il Giornale” 2014, 19.10, <http://www.ilgiornale.it/news/politica/nel-voto-finale-sinodo-frenata-sullapertura-ai-gay-1060787.html> [dostęp: 8.05.2015].

⁴⁰ F.A. Grana, *Sinodo straordinario sulla famiglia, Papa Francesco: „No a cupidigia dei cattivi pastori”*, „Il Fatto Quotidiano” 2014, 5.10, <http://www.ilfattoquotidiano.it/2014/10/05/il-papa-apre-il-sinodo-straordinario-sulla-famiglia-no-a-cupidigia-dei-cattivi-pastori/1144079/> [dostęp: 8.05.2015].

– *Al Sinodo sulle famiglie il Papa vuole aprire porte finora chiuse* (Na Synodzie o rodzinie Papież chce otworzyć bramy do tej pory zamknięte)⁴¹;

– *Il Papa apre il Sinodo: „Non caricate pesi sulle famiglie”* (Papież otwiera synod: „Nie nakładajcie ciężaru rodzinom”)⁴²;

– *Sinodo, le attese delle famiglie in piazza: „La Chiesa ascolti le nostre difficoltà”* (Synod, oczekiwania rodzin na placu: „Kościół niech wysłucha naszych problemów”)⁴³;

– *Sinodo, relazione votata a maggioranza. Divisione su gay e divorziati: non raggiunto il quorum di due terzi* (Synod, sprawozdanie w większości przegłosowane. Rozdzwitek w sprawie gejów i rozwiedzionych: nie osiągnięto quorum dwóch trzecich)⁴⁴.

Powyższe tytuły prasowe odzwierciedlają parcjalną wizję synodu oraz postawę papieża wobec obrad synodalnych. Dziennikarze poddanych analizie portali ukazują synod jedynie z punktu widzenia tematów wywołujących emocje, jak np. pytanie o możliwość przystępowania do Komunii świętej osób żyjących w związkach niesakramentalnych. Nie tylko tytuły prasowe, ale również treść tekstów dziennikarskich potwierdzają wnioski o bardzo stronniczej relacji obrad synodalnych. W przekazach wymienionych dzienników brakuje odniesienia do Ewangelii, do nauczania Chrystusa o rodzinie, do sposobów wyjścia z kryzysu dzisiejszej rodziny. Znajdziemy natomiast słowa zachęty, by Kościół „wreszcie wysłuchał” tych, którzy są na „zewnątrz Kościoła” (z tego wynika dla czytelnika, że do tej pory Kościół tego nie czynił). Z punktu widzenia analizy aktu językowego tego typu sformułowania przynależą do aferentnych składników szeroko rozumianej konotacji, bazującej na ponadindywidualnych i utrwalonych skojarzeniach językowych⁴⁵.

⁴¹ *Al Sinodo sulle famiglie il Papa vuole aprire porte finora chiuse*, „La Repubblica” 2014, 3.10, http://www.repubblica.it/esteri/2014/10/03/news/la_rivoluzione_del_sinodo_-97231390/ [dostęp: 8.05.2015].

⁴² A. Gualtieri, *Il Papa apre il Sinodo: „Non caricate pesi sulle famiglie”*, „La Repubblica” 2014, 5.10, http://www.repubblica.it/esteri/2014/10/05/news/papa_-97370392/ [dostęp: 8.05.2015].

⁴³ A. Gualtieri, *Sinodo, le attese delle famiglie in piazza: „La Chiesa ascolti le nostre difficoltà”*, „La Repubblica” 2014, 5.10, http://www.repubblica.it/esteri/2014/10/04/news/sinodo_la_piazza-97350919/ [dostęp: 8.05.2015].

⁴⁴ A. Gualtieri, *Sinodo, relazione votata a maggioranza. Divisione su gay e divorziati: non raggiunto il quorum di due terzi*, „La Repubblica” 2014, 18.10, http://www.repubblica.it/cronaca/2014/10/18/news/sinodo_oggi_il_documento_finale_-98402481/ [dostęp: 8.05.2015].

⁴⁵ Por. K. Wołowska, *Czy analiza składnikowa jest metodą przestarzałą? Rozwój badań nad strukturą semantyczną jednostek leksykalnych we współczesnym*

Medialny obraz synodu jest obrazem pełnym podziałów i obrazem braku jedności wśród ojców synodalnych.

4. Świadeństwo życia

Papież Franciszek naucza przykładem własnego skromnego życia oraz radykalizmem ewangelicznym. Idzie „na peryferie”, by tam głosić Dobrą Nowinę. O tym zagadnieniu wspomniałem już w punkcie 1. W tym miejscu wskażę jedynie kilka wybranych tekstów, w których podjęto temat świadeństwa życia papieża, poprzez które naucza:

– Laura Muzzi, *Papa Francesco ai giornalisti: „Vorrei una Chiesa povera”* (Papież Franciszek do dziennikarzy: „Chciałbym Kościoła biednego”), „Il Giornale”, 16.03.2013⁴⁶;

– Francesco Antonio Grana, *Papa Francesco, „Come vorrei una Chiesa povera per i poveri”* (Papież Franciszek, „Jak bardzo chciałbym Kościoła biednego dla biednych”), „Il Fatto Quotidiano”, 16.03.2015⁴⁷;

– Domenico Agasso, *Il Papa: „Lo stile di Dio? Non è lo spettacolo, ma la semplicità”* (Papież: „Styl Boga? To nie show, ale prostota”), „La Stampa”, 9.03.2015⁴⁸;

– Domenica Agasso, *„Il Papa chiese a san Francesco il dono della semplicità”*, (Papież prosi świętego Franciszka o dar prostoty), „La Stampa”, 5.12.2013⁴⁹.

Zadanie uświęcania

Papież Franciszek jest szafarzem sakramentów, dlatego też wypełnia on posługę uświęcania. Czy analizowane portale odnotowują to w swoich serwisach? Przeprowadzona analiza pokazuje, że tak. Przywołajmy w ramach przykładu udzielanie chrztu dzieciom przez Ojca Świętego w Kaplicy Sykstyńskiej 12 stycznia 2014 roku. Media odnotowały ten fakt, ale skrupulatnie wskazały, że papież udzielił chrztu także

językoznawstwie francuskim, „Linguistica Copernicana” 2010, nr 1 (3), s. 141–151, http://www.linguistica.umk.pl/teksty/03_wolowska.pdf [dostęp: 8.05.2015].

⁴⁶ <http://www.ilgiornale.it/news/cronache/papa-francesco-ai-giornalisti-vorrei-chiesa-povera-896729.html> [dostęp: 8.05.2015].

⁴⁷ <http://www.ilfattoquotidiano.it/2013/03/16/papa-francesco-come-vorrei-chiesa-povera-per-poveri-2/532497/> [dostęp: 8.05.2015].

⁴⁸ <http://www.lastampa.it/2015/03/09/esteri/vatican-insider/it/il-papa-lo-stile-di-dio-non-lo-spettacolo-ma-la-semplicit-27jawJPoRFSsr8d4qRQr7M/pagina.html> [dostęp: 8.05.2015].

⁴⁹ <http://vaticaninsider.lastampa.it/news/dettaglio-articolo/articolo/san-francesco-papa-el-papa-bergoglio-30422> [dostęp: 8.05.2015].

dziewczynce o imieniu Giulia, której rodzice nie zawarli sakramentalnego związku małżeńskiego, a jedynie cywilny⁵⁰. Także informacja o papieżu spowiadającym penitentów oraz spowiadającym się znalazła się w analizowanych portalach internetowych⁵¹. Papież udzielający święceń prezbiteratu, wybór miejsca celebracji wielkoczwartkowej Mszy świętej Wieczerzy Pańskiej – to inne z przykładów dowodzących, że posługa uświęcania wpisuje się w medialny obraz pontyfikatu papieża Bergoglio.

Głównym źródłem informacji instytucjonalnej dotyczącej posługi sakramentalnej papieża jest Papieski Urząd ds. Celebracji Liturgicznych. Medialne przekazy zasadniczo nie pomijają ważnych punktów z agendy papieskiej, dlatego w kwestii zadania uświęcania, które wypełnia papież, można stwierdzić, że media informują, a nie manipulują.

Zadanie rządu

W przypadku wypełniania zadań natury administracyjnej uwagę mediów w szczególny sposób przykuwa reforma Kurii Rzymskiej. Spójrzmy, w jaki sposób ks. Lombardi zapatruje się na posługę administracyjną podejmowaną przez Franciszka. Posłużę się tu analizą wywiadu z rzecznikiem Watykanu z 13 lutego 2015 roku⁵². Ksiądz Lombardi zwrócił uwagę na następujące kwestie: ściślejsza współpraca Watykanu z poszczególnymi

⁵⁰ S. Rame, *Papa Francesco battezza pure Giulia, figlia di genitori non sposati* (Papież Franciszek chrzci także Julię, córkę rodziców bez ślubu), „Il Giornale” 2014, 12.01, <http://www.ilgiornale.it/news/cronache/papa-francesco-battezza-pure-giulia-figlia-genitori-non-981955.html> [dostęp: 8.05.2015]; *Papa battezza figlia di coppia sposata solo civilmente. A febbraio 16 nuovi cardinali* (Papież chrzci córkę ze związku cywilnego), „La Repubblica” 2014, 12.01, http://www.repubblica.it/esteri/2014/01/12/news/papa-battezza_32_bambini_anche_figlia_di_coppia_sposata_solo_civilmente-75719057/ [dostęp: 8.05.2015]; *Papa Francesco battezza 32 bambini. E annuncia: „Nominerò 16 nuovi cardinali”* (Papież Franciszek chrzci 32 dzieci. I ogłasza: „Mianuję 16 nowych kardynałów”), „Corriere della Sera” 2014, 12.01, http://www.corriere.it/cronache/14_gennaio_12/papa-francesco-battezza-32-bambini-annuncia-nominero-16-nuovi-cardinali-c2b36418-7b7a-11e3-9133-a99f1617dd47.shtml [dostęp: 8.05.2015].

⁵¹ Np. G. Galeazzi, *Francesco confessa (e si confessa) in San Pietro* (Franciszek spowiada [spowiada się] w Bazylice św. Piotra), „La Stampa” 2014, 28.03, <http://vaticaninsider.lastampa.it/vaticano/dettaglio-articolo/articolo/francesco-francisco-francis-33064/> [dostęp: 8.05.2015]; *San Pietro, anche il Papa si confessa* (Bazylika św. Piotra, także papież się spowiada), „La Repubblica” 2014, 28.03, http://www.repubblica.it/esteri/2014/03/28/foto/anche_il_papa_si_confessa-82181980/1/#1 [dostęp: 8.05.2015].

⁵² Wywiad dostępny jest na stronie: http://it.radiovaticana.va/news/2015/02/13/p_lombardi_cardinali_apprezzano_lavoro_di_riforma_curia/1123275 [dostęp: 8.05.2015].

konferencjami episkopatów (a zatem zwiększenie roli Kościołów lokalnych⁵³); reforma Kurii Rzymskiej (uproszczenie struktur, większa reprezentatywność Kościoła uniwersalnego, bardziej znacząca obecność i rola kobiet oraz świeckich w strukturach Kurii⁵⁴); modyfikacja konstytucji apostoelskiej *Pastor bonus*⁵⁵; zmiany dokonane w Instytucie ds. Dzieł Religijnych oraz reorganizacja administracji Stolicy Apostoelskiej w sensie większej transparentności, odpowiedzialności, wyższych kompetencji (co zwiększa wiarygodność Kurii Rzymskiej⁵⁶).

W tym miejscu spójrzmy, w jaki sposób media postrzegają administracyjne decyzje papieża Franciszka. Dziennikarze z uwagą śledzą decyzje dotyczące zwłaszcza Instytutu IOR. „La Repubblica” obszernie wskazuje trzy możliwe decyzje papieża w tej sprawie: IOR pozostanie bankiem, IOR przekształci się w dzieło pomocy, IOR zostanie zamknięty, podkreślając determinację Bergoglio, którego celem jest lepsze administrowanie dobrami materialnymi Watykanu⁵⁷. Z kolei „Il Fatto Quotidiano” opisuje również

⁵³ *Il rapporto tra Vaticano e Conferenze episcopali, ha affermato padre Lombardi, è uno dei „sensi principali” della riforma e questa aspettativa si congiunge al bisogno, sottolineato da più parti, che le responsabilità finora di pertinenza dei dicasteri vaticani possano essere decentrate nel senso della „sussidiarietà” [...]*, http://it.radiovaticana.va/news/2015/02/13/p_lombardi_cardinali_apprezzano_lavoro_di_riforma_curia/1123275 [dostęp: 8.05.2015].

⁵⁴ *Tornava il criterio della semplificazione come criterio condiviso e considerazioni sul personale, che sia un personale qualificato dal punto di vista sia della competenza, sia anche dello spirito ecclesiale, della spiritualità, della dedizione e che venga dalle diverse parti della Chiesa in modo tale che la Curia rispecchi anche la ricchezza e la varietà della Chiesa universale*, http://it.radiovaticana.va/news/2015/02/13/p_lombardi_cardinali_apprezzano_lavoro_di_riforma_curia/1123275 [dostęp: 8.05.2015].

⁵⁵ *La riforma in atto è lunga e complessa e non necessariamente – ha invocato qualcuno dei presenti al Concistoro – essa deve rappresentare una rottura rispetto alla „Pastor bonus”, che invece – è stato ribadito – contiene „elementi molto positivi e importanti” che „non vanno perduti”*, http://it.radiovaticana.va/news/2015/02/13/p_lombardi_cardinali_apprezzano_lavoro_di_riforma_curia/1123275 [dostęp: 8.05.2015].

⁵⁶ *Molte delle domande finali, ha precisato il direttore della Sala Stampa vaticana, sono state in realtà degli espliciti apprezzamenti per l’impegno messo in campo nella riorganizzazione dell’amministrazione della Santa Sede nel senso „della trasparenza, della responsabilità, della integrità, della competenza” che conferiscono grande „credibilità” al cammino di cambiamento intrapreso dalla Curia Romana*, http://it.radiovaticana.va/news/2015/02/13/p_lombardi_cardinali_apprezzano_lavoro_di_riforma_curia/1123275 [dostęp: 8.05.2015].

⁵⁷ *Ior, Papa Francesco ha approvato la riforma: continuerà a esistere*, „La Repubblica” 2014, 7.04, http://www.repubblica.it/esteri/2014/04/07/news/ior_papa_francesco_ha_approvato_la_riforma_continuer_a_esistere-82939469/ [dostęp: 8.05.2015]; *Vaticano, Ior sotto la lente del „G8” dei cardinali. Lombardi: Papa guarda a nodo finanziario*, „La Repubblica”

reformę Kurii Rzymskiej, której dokonuje Franciszek, ale ukazuje ją na tle rzekomych intryg dworu papieskiego, karierowiczostwa i lobby gejowskiego towarzyszących pontyfikatowi Benedykta XVI⁵⁸. „Il Giornale” nie podejmuje wywołującego emocje wśród wielu dziennikarzy domniemanego tematu *Vatileaks*, ale z obiektywizmem relacjonuje decyzję Franciszka w sprawie IOR. Przytacza przy tym uzasadnienie Stolicy Apostolskiej, że Instytut będzie kontynuował swoją działalność w służbie Kościoła katolickiego, ponieważ wspomaga Ojca Świętego w jego misji pasterskiej oraz współpracowników i instytucje, którzy współpracują z papieżem⁵⁹. W podobnym, wyważonym tonie pozbawionym sensacji wypowiada się Maria Antonietta Calabrò na łamach „Corriere della Sera”⁶⁰.

Dziennikarskiej uwadze nie umknęła również decyzja Franciszka o powołaniu grupy ośmiu kardynałów wspomagających papieża w sprawnym zarządzaniu Kościołem. „Corriere della Sera” podkreśla, że dla Bergoglio ważny jest aspekt kolegalności: konsultacje z innymi, aby najpierw właściwie rozeznąć, jakie są potrzeby Kościoła, aby administracja Kurii Rzymskiej nie skupiała zbyt wiele uwagi wspólnoty Kościoła i co ważne, by skutecznie działała i nie przesłoniła uniwersalności Kościoła⁶¹. „La Stampa” oferuje czytelnikowi bardzo rzeczową i dość obszerną relację na temat zadań grupy „K-8”, do których należą: ocena stanu Kościoła, zwłaszcza kwestii kolegalności, relacja między Watykanem a Kościołami lokalnymi, relacja między Kurią Rzymską i konferencjami episkopatów, ewentualna reforma synodu biskupów. Drugim istotnym zadaniem grupy kardynałów, w opinii dziennika, jest reforma Kurii Rzymskiej oraz IOR⁶². „Il Giornale” przeprowadza rozmowę

2015, 18.02, http://www.repubblica.it/esteri/2014/02/18/news/vaticano_ior_sotto_la_lente_del_g8_dei_cardinali_padre_lombardi_papa_guarda_a_problema_finanziario-78940265/ [dostęp: 8.05.2015].

⁵⁸ *Tutti i fatti di Papa Francesco: dalla riforma dello Ior alla lotta alla pedofilia*, „Il Fatto Quotidiano” 2014, 13.03, <http://www.ilfattoquotidiano.it/2014/03/13/dalla-riforma-dello-ior-alla-lotta-alla-pedofilia-tutti-i-fatti-di-papa-francesco/911918/> [dostęp: 8.05.2015].

⁵⁹ S. Rame, *Papa Francesco riforma lo Ior*, „Il Giornale” 2014, 7.04, <http://www.ilgiornale.it/news/cronache/papa-francesco-riforma-ior-1008350.html> [dostęp: 8.05.2015].

⁶⁰ M.A. Calabrò, *Il Papa decide di „salvare” lo Ior*, „Corriere della Sera” 2014, 7.04, http://www.corriere.it/cronache/14_aprile_07/papa-decide-salvare-ior-8206742a-be2b-11e3-955c-9b992d9cbe5b.shtml [dostęp: 8.05.2015].

⁶¹ Por. G.G. Vecchi, *Vaticano, nasce il „G8” di Francesco*, „Corriere della Sera” 2013, 30.09, http://roma.corriere.it/roma/notizie/cronaca/13_settembre_30/papa-nasce-g8-2223387268829.shtml [dostęp: 8.05.2015].

⁶² Por. A. Tornielli, *Il G8 dei cardinali, inizia la riforma della Curia*, „La Stampa” 2013, 30.09, <http://vaticaninsider.lastampa.it/vaticano/dettaglio-articolo/articolo/vaticano-curia-28215/> [dostęp: 8.05.2015].

z kardynałem Oskarem Maradiagą, który przynależąc do grupy „K-8”, podkreśla wielki spokój i nadzieję papieża Franciszka w związku z przeprowadzaną reformą Kurii Rzymskiej⁶³.

||| Wnioski

Pontyfikat papieża Franciszka cieszy się dużym zainteresowaniem mediów. Wszystkie poddane analizie włoskojęzyczne portale internetowe odnoszą się do podstawowych zadań związanych z posługą papieską (chodzi o posługę nauczania, uświęcania i rządzenia).

Przekaz medialny nie jest tożsamy z przekazem instytucjonalnym. Teksty dziennikarskie opiniotwórczych portali są niejako wypadkową wydarzenia, spojrzenia redaktora tekstu na relacjonowany fakt oraz profilu gazety/portalu internetowego, dla których dziennikarz pracuje. Analiza *triplex munus* papieża pokazała, że najbardziej zbliżony do instytucjonalnego przekazu we wszystkich analizowanych płaszczyznach papieskiej działalności jest dziennik „La Stampa”.

Medialny obraz dwóch pierwszych lat pontyfikatu Franciszka nacechowany jest wysokim kredytem zaufania wobec papieża Bergoglio. Objawia się to szczególnie relacjonowaniem świadectwa skromnego życia papieża, które jest ukazywane jako godne naśladowania. Media obszernie komentują reformę Instytutu ds. Dziej Religijnych, z którym było związanych wiele informacji obciążających Stolicę Apostolską za czasów Jana Pawła II i Benedykta XVI⁶⁴. Franciszek w informacjach medialnych jawi się jako odważny, zdolny do radykalnych decyzji pasterz. Komunikatom medialnym towarzyszy styl perswazyjny, który ma wzmocnić i przekonać odbiorców do transmitowanych na portalach informacji. Techniki perswazyjne dostrzegalne są zwłaszcza w tytułach newsów.

Zrealizowane badania pokazały, że medialny przekaz w porównaniu do instytucjonalnego jest zdecydowanie bardziej powierzchowny, wybiórczy, koncentruje się głównie na tematach wywołujących dyskusję

⁶³ Por. F. Marchese Ragona, „Meno cardinali in ufficio e più spazio per i laici”, „Il Giornale” 2014, 9.12, <http://www.ilgiornale.it/news/politica/meno-cardinali-ufficio-e-pi-spazio-i-laici-1073820.html> [dostęp: 8.05.2015].

⁶⁴ Por. np. A. Wassermann, P. Wensierski, *Transparency vs. Money Laundering: Catholic Church Fears Growing Vatican Bank Scandal*, <http://www.spiegel.de/international/europe/a-growing-vatican-bank-scandal-threatens-catholic-church-image-a-842140.html> [dostęp: 8.05.2015]; D. Willey, *The Vatican Bank is rocked by scandal again*, <http://www.bbc.com/news/business-23289297> [dostęp: 8.05.2015].

w przestrzeni publicznej lub na tematach wzbudzających sensację i tym samym zwiększających grono czytelników⁶⁵. W kontekście *Relatio Synodi* III Nadzwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów poddane analizie dzienniki pominęły wiele ważnych kwestii obecnych w komunikatach instytucjonalnych.

Franciszek jest reformatorem, bo wzywa świat do radykalizmu, do radykalnego przyjęcia Chrystusa i życia przykazaniami Bożymi. Nawet jeśli styl życia Franciszka różni się od jego poprzedników, to nie może stanowić jedyne kryterium w spojrzeniu na ten pontyfikat. W takim przypadku popełniony zostałby błąd *pars pro toto*, który w przypadku spojrzenia na pontyfikat Bergoglia polegałby na sprowadzeniu całej przestrzeni działań papieża do pewnego *novum*, do pewnej oryginalności gestów i sposobu życia⁶⁶. W rzeczywistości jednak taki obraz papieskiej posługi eliminowałby olbrzymi wkład Franciszka w Magisterium Kościoła i mógłby zostać odebrany jako oderwany i niepowiązany z nauczaniem swoich poprzedników na urzędzie biskupa Rzymu: z Pawłem VI, Janem Pawłem II i Benedyktem XVI. Istnieje zatem niebezpieczeństwo, że medialny obraz Franciszka może zniekształcić to, co czyni papież dla Kościoła w swojej posłudze Piotrowej. Jednocześnie uświadamia to czytelnikom, że aby uzyskać obiektywny obraz pontyfikatu, należy konfrontować przekazy medialne z przekazem instytucjonalnym.

⁶⁵ Por. R. Leśniczak, „News values” i „framing” w kształtowaniu obrazu Kościoła katolickiego na podstawie prasy polskojęzycznej w 2012 roku, „Warszawskie Studia Pastoralne” 2013, nr 18, s. 11–38; M. McCombs, *Ustanawianie agendy. Media masowe i opinia publiczna*, Kraków 2008, s. 99–113.

⁶⁶ Por. P. Koch, *Frame and Contiguity: On the Cognitive Bases of Metonymy and Certain Types of Word Formation*, [in:] *Metonymy in Language and Thought*, ed. K.-U. Panther, G. Radden, Hamburg 1999, pp. 153–154.